
Izvajalec: **LJUDSKA UNIVERZA JESENICE**

Projekt: Center vseživljenjskega učenja Gorenjska

Točka vseživljenjskega učenja:

Dom Dr. Janka Benedika Radovljica

Šercerjeva ulica 35

4240 Radovljica

Gradivo za predavanje:

PRIMOŽ TRUBAR

Pripravila: Nada Trošt

Radovljica, 5. junij 2013

PRIMOŽ TRUBAR

avtor prvih tiskanih knjig v slovenskem jeziku,

protestantski duhovnik in

prevajalec

* 8./9. junij 1508, Rašica,

† 28. junij 1586, Derendingen, danes del Tübingena v Nemčiji.

DAN PRIMOŽA TRUBARJA

Dan Primoža Trubarja je slovenski državni praznik, ki se ga praznuje 8. junija, vendar pa ni dela prost dan.

Sprejet je bil leta 2010 na posredno pobudo tržaškega pisatelja Borisa Pahorja.

Primož Trubar je napisal prvi slovenski knjigi: Katekizem in Abecednik.

ŽIVLJENJE

Primož Trubar se je rodil na Rašici pri Velikih Laščah okoli leta 1508. Rojen je bil med 1507 in 1509, najbrž ne v mlinu, kjer je danes muzej, ampak v 400 m stran stoječem nekdanjem Šklopovem mlinu.

Po očetu se je pisal Malnar (= mlinar), Trubar oz. izvorno Trobar se je pisala njegova mati, Trubar pa je ta priimek prevzel najpozneje 1526. Od 1528 naprej se je v pismih dosledno podpisoval Truber in ne Trubar.

Njegov oče Miha je bil tesar in mlinar, materi pa je bilo ime Jera. Rašica je bila v tistih časih gospodarsko in prometno središče v velikolaški deželi.

Trubar je na Rašici živel do svojega dvanajstega leta. Pri dvanajstih letih je odšel od doma, saj mu je turjaški grof omogočil šolanje za duhovski stan.

Prvo leto se je šolal na Reki, kasneje pa še dve leti v Salzburgu v Avstriji, kjer se je preživljal s cerkvenim petjem. Po šolanju se je preselil v Trst, kjer je bil osebni služabnik škofa Bonoma. Pri 20. letih mu je škof Bonomo zaupal škofijo Loko pri Zidanem mostu. Tu je ostal krajši čas, nakar je odšel na Dunaj na študij za dve leti. Po študiju se je vrnil v Trst, kjer je eno leto pridigal. Leta 1530 ga je škof Bonomo posvetil in ga določil za vikarja v Laškem.

Po petih letih se je vrnil v Ljubljano kot škofijski vikar, kjer je pridigal tako v Slovenskem kot v nemškem jeziku.

Nekaj let kasneje pa je ponovno odšel v Trst, saj ga je zaradi njegovih pridig deželni glavar pregnal.

Leta 1542 je bil imenovan za kanonika in dobil službo vikarja v Šentjerneju, kjer bi naj uredil gospodarstvo župnije. Tamkajšnji uradniki so se pripravljali, da Trubarja zaprejo. Ker je to pravočasno izvedel, je leta 1548 pobegnil v Nürnberg v Nemčijo, tu se je vključil v Luteransko skupnost.

Na Nemškem se je zavedel kakšno kulturno siromaštvo vlada v slovenskih deželah, ki je bila od Turkov opustošena.

Leta 1548 je dobil službo pastorja v Rothenburgu. Kot duhovnik se je oženil z Barbaro, hčerjo Mateja Sitarja iz Kranja in pristopil k augsburški veroizpovedi ter postal pravi protestant.

V svojem življenju se je trikrat oženil. Po Barbarini smrti še z Anastazijo in Agnezo. Imel je več otrok vendar so otroštvo preživeli le Primož, Magdalena in Felicijan.

Začel je pisati knjige v slovenskem jeziku, da bi njegovi »lubi Slouenci« razumeli novo vero.

Trubar je prvi uporabil to oznako za VSE prebivalce slovenskih dežel. Čutil je, da je njegova dolžnost pisati knjige v jeziku tega naroda.

Leta 1561 je nastopil službo superintendenta, predstojnika protestantske cerkve v Ljubljani. V Ljubljano se je vrnil kot zmagovalec, sprejeli so ga z vsemi častmi in fanfarami na ljubljanskem gradu.

Trubar je slovel je kot odličen pridigar, v svojih govorih je bil zelo kritičen, zaradi česar mu je bilo leta 1565 odvzeto vodstvo Slovenske protestantske cerkve in opravljanje božje službe v Ljubljani.

Zopet se je odpravil v tujino.

Zadnja leta je Trubar preživel na domačiji v Derendingenu. Na njegovem domu so ga obiskovali slovenski študentje, katere je vzgajal, učil in podpiral. Zavedal se je, da so bistvenega pomena za prosvetlitev slovenskega ljudstva.

Trubar je umrl 28. junija, leta 1586 v Derendingenu. Pokopan je v tamkajšnji cerkvi.

DELO

Trubar je objavil 22 knjig v slovenskem jeziku in dve v nemščini. Pisal tudi predgovore za knjige drugih avtorjev.

Vsa dela ki jih je napisal so bila natisnjena v Tübingenu.

Najbolj pomembni deli za slovenski jezik sta bili **Abecednik** in **Katekizem**, ki ju je izdal pod psevdonimom Rodoljub ilirski.

V KATEKIZMU so zapisane osnove protestantske vere, sedem pesmi, dve molitvi in pridigo o veri. Katekizem je pomemben tudi zato, ker gre za prvi slovenski notni tisk.

ABECEDNIK, ki vsebuje vsega osem listov, je učbenik za učenje branja, saj je Trubar veliko pozornost namenjal tudi izobrazbi in razvoju šolstva.

Trubar je poslovenil veliko molitev, prevedel tudi pesmi, vedoč, da Slovenci radi pojejo. Zavzemal se je za boljšo izobrazbo rojakov in si prizadeval za osnovni pouk katekizma, branja, pisanja in petja za vse otroke.

Poleg Katekizma in Abecednika je Trubar

- prevedel celotno Novo zavezo - TA CELI NOVI TESTAMENT (1582),
- iz Stare zaveze je prevedel in izdal psalme v knjigi Ta celi psalter Davidov (1566).
- v slovenščini je objavil pesmi in molitve ter
- sestavil pravila protestantske cerkve, tj. Cerkovno ordnungo (1564).
- Pisal je tudi katehetske in teološke razlage.

Za osnovo knjižnega jezika je uporabil takratni ljubljanski mestni govor.

V času Trubarja so v naših deželah delovali še ADAM BOHORIČ, ki je izdal prvo slovensko slovnico Zimske urice, JURIJ DALMATIN pa je prevedel Biblijo.

POMEN PRIMOŽA TRUBARJA ZA SLOVENCE

- Trubar je bil prvi, ki je v domačem jeziku zapisal takrat splošno znano in že stoletja uveljavljeno ime SLOVENCI.
- Napisal je in dal natisniti prvo slovensko knjigo oziroma bukev.
- Postavil je tudi temelj slovenskemu knjižnemu jeziku, ki pa se je izoblikoval šele kasneje, zlasti po zaslugi Adama Bohoriča.
- Z delovanjem Primoža Trubarja so se Slovenci začeli zavedati pomembnosti lastnega jezika in kulture.
- V slovenskem jeziku so začela izhajati tudi zgodovinska besedila, teološke in filozofske razprave ter pravna besedila.
- Z njim se je začela javna raba imena Slovenci ter razglašanje enovitosti pripadnikov slovenstva ne glede na ločujoče deželne meje.
- Primož Trubar velja za vodilno osebnost slovenskega protestantizma v 16. stoletju in
- eno izmed osrednjih osebniosti slovenske zgodovine na sploh,
- pa tudi začetnika slovenskega knjižnega jezika in slovenske književnosti.

Primož Trubar je našemu jeziku dal knjižno podobo. Zato ga imenujemo OČE SLOVENSKEGA KNJIŽNEGA JEZIKA.

TRUBARJEVA DOMAČIJA

Trubarjeva domačija stoji na bregu rečice Rašica.

Trubarjeva domačijo sestavljajo **spominska hiša z mlinom, žaga venecijanka in gospodarsko**

poslopje.

V hiši je iz prejšnjih bivalnih prostorov nastala spominska soba, V gospodarskem poslopiju je iz prejšnjega hleva nastala krčma, skedenj je postal galerija Skedenj, kašča je sedaj sprejemnica za goste in prodajalna spominkov. V sklopu domačije pa je odprta tudi Trubarjeva čitalnica.

Viri:

http://sl.wikipedia.org/wiki/Primo%C5%BE_Trubar

http://sl.wikipedia.org/wiki/Dan_Primo%C5%BEa_Trubarja

<http://www.trubarforum.si/index.php?area=kdo>

http://kraj.eu/slovenija/trubarjeva_domacija/slo

<http://museums.si/sl/Museum/details/73/trubarjeva-domacija>

Zbrala in pripravila:

Nada Trošt
junij 2013